

עברית מדוברת לא נורמלית

סיקורת

מאת דן בן־אנון ונתיבה בן־יהודה

מרוך זה הוא תוספת למגזן המפורסם של דן בן־אנון ונתיבה בן־יהודה. הקוראים מוזמנים לשלוח למערכת מלים וביטויים משלהם.

● „פוחלצים“ מאת יוסף שילוח
בבית, „צוותא“ במאי: יוסף כרמון. תפאורה: אלי סיני. מוֹ-סיקה: יוסי מרחיים. משתתף: פים: אשר צרפתי, זיוות אברמ־סון, שמואל וולף ורמי נתן.

השחקן הגרמני קלאוס פטר ובת לווייתו גילה הנקה ביקרו בתיאטרון במינסטר, מערב גרמניה, כדי לראות את אנתקה, הביאו לשמואל רודנסקי מתנה: צרור בובות רוסיות. מאחר ורצה להפתיע את רודנסקי, עטף קלאוס את המתנה המקור

פטר והבובות
פצצה לרודנסקי

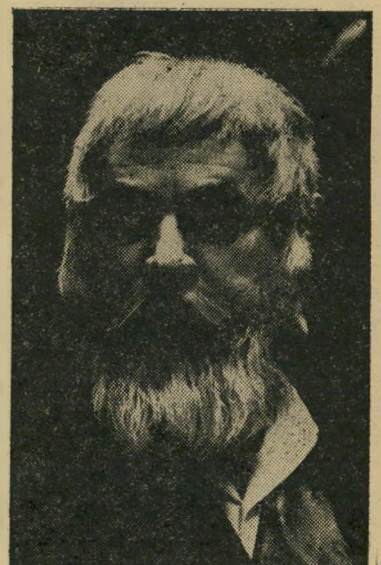
לפני 40 שנה היו בהבימה אנשים נבון־ים. הם קראו את המחזה היחיד שכתב חיים הוז, והחליטו שהוא מיועד לקריאה יותר מאשר להצגה. היו להם סיבות טובות. בקריאה, שפתו של הוז שוטפת ומובנת. על הבימה, הוז מליצי, יומרני, ומבלבל את השחקנים בקישוטי לשונו. הרעיונות הפילוסופיים שלו, המוסיפים עניין בקריאה, גורעים ממנו בהצגה, כאשר הם דורכים שוב ושוב על רגלי הדרמה. רעיונות כאלה יש דווקא בשפע: למשל, שהעם היהודי לא רצה בגאולה כל זמן שצריך היה לוותר על כהוא זה. רק מי שלא היה לו על מה לוותר ציפה לה בכליון עיניים.

רית בעטיפה, והניח אותה בכניסה לשח־קנים בתוספת פיתקה: „למטור אישית למר רודנסקי.“ הוא לא נחש למה תגרום המתנה. שעה שהוא וידידתו ישבו באולם, פרצה פעילות קדחתית מאחורי הקלעים. הח־פץ הקשה שבעטיפה נימסר למישטרה כי פצצה פוטנציאלית והמישטרה חיפשה את המתנקשת החשודה. רק בהפסקה התברר העניין. אך אז, היה זה מאוחר מדי כדי לקבל את ה־מתנה בחזרה מידי המישטרה, שריסקה כל בובה לגורמים. בארוחת ערב אחר ההצגה, סיפרו לי־אורחים שהמישטרה בודקת מזה 1600 הצגות כל זר פרחים המגיע למקום, כל בונבוניירה, כל מעטפה.

תיאטרון

יכני הפוחלצים

● „בקץ הימים“ מאת חיים הוז בתיאטרון „הבימה“ במאי: דוד לוי. תפאורה: אריה נבון.

בקר בקץ הימים
לדחות את הגאולה —

למשל, שהתורה ורבניה רואים את עצ־מם כנציגים בלעדיים של הקב"ה עלי אדמות, אינם מוכנים לקבל גאולה אלא במסגרת המצוות, ודואגים לכך שהמצוות לא ירשו לעולם גאולה. למשל, שהגאולה תבוא רק כאשר החטא ישלש על הארץ כולה ולא יהיה עוד מוצא אחר לבני האדם. למשל, שאלהים עצמו אינו אלא סונק־ציה של החטא האנושי, ושבלעדי החטא לא היה עוד צורך באלהים. למשל, שהגאולה היא בכל אדם פנימה, ולא כמו שטוענים הרבנים בתוך ספר חוקים וכללים. ועוד הרבה למשלים. כל זה טוב בקריאה. על הבימה, זה כלל לא משתקף. קודם כל, משום שחלק נכבד מן הטקסט הולך לאיבוד, מאחר והשחק־נים מתקשים לבטא אותו כראוי, וכשהם מבטאים אותו כבר, מתקשים לתת לו משמעות של ממש. שנית, משום שכמה מן התפקידים הראשיים, התרוקנו מתוכנם. יצחק שילה, בדמות יוספה המשיחי הנל־חם במימסד הדתי והחילוני גם יחד למען

צרפתי ונתן ב„פוחלצים“
של המחזה המקורי

קפר ש', אכזבה, דיכאון שבא כתוצאה מהת־פחתות בלתי רצויה.
„הוא היה בטוח שהיא נותנת לו, אבל היא תקעה לו כזה קפר — נורא.“ * „חשבתי שאצא השבת הביתה ובסוף לא יצאתי. חיפשתי קפר לכל השבוע.“

אֶשְׁפִּי ת', טוב מאוד, מצויין, יוצא־מ־הכלל, עולה על כולם.
„אולי היא מנוערת וצקה והכל, אבל האו־כל שלח — אשפי.“ * „באמת תודה רבה. זה היה טרמפ אשפי.“

עֶלְה בְּרַגְלוֹ ביטוי בלשון הכדורגל, שמש־מעוּת: הצליח, עלה בידו.
„כל הקבוצה מתאמצת עכשיו מאוד ואפ־שר להגיד בוודאות שכמעט עלה ברגלה להש־וֹת“ („שירים ושערים“ ברדיו, שבת 7.10.72). * „אומנם הלבישו עליו שני שומרים, אבל כל פגם כשהוא מקבל מסירה, עולה ברגלו להע־ביר את הכדור למי שהוא רוצה.“

פְּתָרֻבִּיץ ת', צעיר מקופח מבחינה סו־אלית וממורמר על כך, אך מוצאו מן העדה האשכנזית.
„אתה פנתר!?! אתה פנתרוביץ!?!“ * „אני נגד שכל הפנתרוביצים האלה נדבקים אלינו. שילכו ויעשו להם הפגנה משלהם.“

עֶמֶד לֹו תקפו החשק, גבר עליו היצר המיני עד כדי התקשות אבר המין.
„חתיאר אחד! תודה בעצמך שלא עומד לך שום דבר חוץ מהפונטיאק שלך בחוץ!“ (נאמר לשלום מזרחי, ב„פינק“).

טִישׁוּף ש', ממחטת־אף עשויה נייר רך.
„פנטט חדש. גילו לי את אמריקה. צא, רץ, טישו אחר טישו.“ * „איך קשה לעולים מאמריקה. רק על טישוש הולכת להם חצי משכורת.“

הַתְּקַמְצוֹן פ', חסך מאוד, קימץ בהוצאות, היה תבל לו להוציא מידו.
„מה אתה מתקמצן? תביא סיגריה אחת.“ * „פייס, איזה גועלי שזה, לא אומר, אני אוהב אותך, בובלה, מותק! — כלום. מתקמצן על המילים. על הרגשות.“

חֶפּוּז ש', מגע מיני מהיר וקצר („קוויקי“ באנגלית).
„בואי נרביץ חפוז אחד פה במדרגות. אחרי כן נעלה אלייך לשתות קפה. הולך?!“ * „חביבי בה! אני כבר לא בגיל בשביל חפוזים.“

הגאולה, מתקבל כדמות חלושה וחסרת אופי. גם החילוניים (רונאי), ובעיקר הרב (ישראל בקר) משכנעים יותר ממנו. הבימיו אינו עוזר תמיד. אמנם נוצרות מדי פעם בפעם תמונות בימתיות נאות, אבל הרעיון של ההמון העני המרוד המש־תולל, שצריך להוות בתגובותיו ניגוד ל־למנהיגי העם המתנגדים לגאולה. הולך ל־איבוד בגלל סיבה פשוטה אחת: ההיסטריה שאוחזת בהם היא זתירה, עד שאינה רר־מות לקץ הימים, אלא בקושי להתחללם. לפחות ברכה אחת אולי תצמח מן ההצ־רה: אנשים ישובו לעיין מחדש בכתבי הוז. וזה ודאי טוב. זאת כנראה גם הכר־כה היחידה שיש בפוחלצים של יוסף שי־לוח: כשילכו חסידי התיאטרון הביתה ויקראו שוב בהנאה רבה את מחזותיהם של בקט ויונסקי.

כי הפוחלצים, שזכה בזכייה התמוהה כפרס המחזה הישראלי המקורי לשנת 69, הוא מחזה אבסורד על אדם הכבול לעברו ומסרב להינתק ממנו, אבל בסופו של דבר העבר בוגד בו, משום שאינו יפה ומושלם. כפי שאהב לתאר לעצמו. למעשה, זה חיקוי ברור מאד לשני המחזאים שהוזכרו קודם, אלא שזה חיקוי מבובל, הרואה חובה לעצמו לנגוע בכל העולה על דעתו של קורא עיתונים בשנות השבעים. החל מאקולוגיה, דרך הומרי סקסואליות, חוסר קומוניקציה ואפילו, שר־מו שמיים, רגע קצר של סאטירה פוליטית (אביו של הגיבור נזכר שבצעירותו זעק „אחרי“). הצרה היא, שאת הכל מוכירים, אך בשום דבר אין מטפלים. עם כל ההערכה למאמצים שהשקיעו השחקנים והבמאי, שהתייחסו מאד ברצי־

זה גדובום — עזמני!

המחזתל וממציאו

זאת היתה בחינה — קריעת תחת!

אבד ראש אין לו במיז

נות לעניין כולו, הרי שבסופו של דבר הפוחלצים נשארים פוחלצים, והרושם הכי־ללי הוא כשמו של הגיבור הראשי: „ריאן“ (כלום, בצרפתית).

הצעה לאקדמיה השוודית המחלקת ב־ימים אלה פרסי נובל: הפרס לאמנות מגיע מעל לכל ספג לתיאטרון ירושלים. התיאטרון היחיד בעולם שלא העלה אפיי־לו הצגה כושלת אחת במשך השנה ה־תמימה הזאת, וגם אינו מתכוון להעלות הצגות כושלות להבא. פשוט לא יעלו הצגות שם, ודי. ואין דרך טובה מזו כדי להימנע מכשלונות. במחיר 12 וחצי מיל־יון לירות, הישג כזה, הוא ממש מציאה.

ספרים

הכודינה היוֹ

Richard lying heart and his images
„ריצ'ארד לבי־תרמית ופרצופיו“ מאת אחובה בן־עמרם. לקבל ב־הזמנות בדואר מחוצות „שלום“, ירושלים. 60 עמ' — 1.50 דולר.
היה מי שהציע, לפני זמן לא רב, בבדיחות הדעת, שישראל תיהפך למדינה 51 של ארצות־הברית. כך, אמר המציע. ייפתרו כל בעיותיה הביטחוניות של המדינה הקטנה, וייסתם חור גדול בתק־ציב של המדינה הגדולה. אחובה בן־עמ־ (המשך בעמוד 12)